

derde lustrum

Filosofisch Café Hoogeveen

programma voorjaar 2023

U bent van harte uitgenodigd om elke laatste dinsdag van de maand uw geest te scherpen tijdens inleidingen over interessante filosofische onderwerpen, waarbij er gelegenheid is van gedachten te wisselen.

Plaats:

Bibliotheek Hoogeveen (Willemskade 27)

Tijd:

Inloop: 19:00 – 19:30 uur

Aanvang: 19:30 uur

Entrée:

€ 9,00 (incl. koffie/thee)

Meer informatie vindt u op www.filosofischcafehoogeveen.nl en kunt u per email aanvragen via info@filosofischcafehoogeveen.nl.

15 jaar geleden...

zijn we in Hoogeveen gestart met een Filosofisch Café. Sindsdien hebben we elk jaar (met uitzondering van de Covid-jaren) acht lezingen georganiseerd en één of meer cursussen. Met heel boeiende onderwerpen en discussies en met meestal een flink aantal deelnemers. Bij de eerste lezing in 2023 willen we bij dit derde lustrum stilstaan. We zijn nog net zo enthousiast als 15 jaar geleden, dus we gaan gewoon door met waar we goed in zijn. In deze flyer ziet u wat we u in het voorjaar van 2023 gaan bieden. We zien u graag bij één of meer van onze activiteiten.

De Werkgroep Filosofisch Café Hoogeveen

dinsdag 31 januari 2023

Vier vrouwen over vrijheid.

drs. Petra Bolhuis, filosoof

Arendt, Rand, Weil en De Beauvoir. Vier vrouwen die als eerste vrouwen de canon van de filosofie binnendringen. Ze beschrijven een periode die zo ingrijpend is voor de wereldgeschiedenis dat alle reflectie daarover gaat. Ze schrijven over vrijheid én noodlot en hoe je daarin als denkend mens staande te houden. En hun tijd heeft veel overeenkomsten met die van nu.

Eenzijdig is er een herkenbare tijdgeest aanwezig die in het denken en handelen van alle vier de filosofes terugkeert. De vraag is hoe we die terugzien in hun denken. Een groot deel van de problemen die zij beschrijven zijn vandaag de dag weer aanwezig in het wereldnieuws. Vluchtelingen, oorlog die steeds dichterbij komt, wereldomspannende ideologieën en de democratie die wankelt.

dinsdag 28 februari 2023
Een herformulering van het lichaam-geest probleem.
mr. drs. Caroline Hoving, filosoof

Het klassieke lichaam-geest probleem binnen de filosofie gaat over de vraag: hoe moeten wij de verhouding begrijpen tussen lichaam en hersenen enerzijds en geest anderzijds. Een groot deel van het probleem zit vooral in de concepten waarmee je de vraag formuleert. Als je het lichaam voorstelt als materie terwijl je de geest begrijpt als onstoffelijk, dan formuleer je het probleem vanuit tegenstellingen die niet te overbruggen zijn.

Bij een levend persoon of dier kun je beter over een organisme spreken en niet het concept lichaam gebruiken. En cognitie is een beter begrip dan geest (of bewustzijn) want het is veel ruimer. Als je cognitie opvat als (effectief) reageren van een levend organisme op zijn omgeving, dus als een vorm van gedrag, kun je het ook toepassen op dieren en op eenvoudige organismes zoals planten. Je herformuleert de oorspronkelijke vraag hoe kan een lichaam een geest produceren tot de vraag hoe een levend organisme effectief gedrag kan produceren. Je hebt de vraag dan niet meer geformuleerd vanuit begrippen die elkaar uitsluiten. Door op deze manier de vraag te herformuleren kun je een begin gaan maken met het zoeken naar het antwoord.

dinsdag 28 maart 2023
De Wijsheid en Begeerte van Seksrobots.
drs. Ronald Hünnefeld, filosoof

Van alle wetenschappelijke en technologische ontwikkelingen die momenteel plaatsvinden, is die van de seksrobot filosofisch gezien het meest interessant. Al tienduizenden jaren maken mensen gebruik van seksueel genotsverhogende en bevrediging schenkende technologieën. Archeologen hebben dildo's opgegraven die zo'n dertigduizend jaar oud zijn. Van recenter datum zijn de Griekse mythologische verhalen over Laodamia en Pygmalion die verliefd werden op én de liefde bedreven met een beeldhouwwerk. Ook op foto's en tekeningen uit de negentiende eeuw is te zien dat het gebruik van technologische hulpmiddelen beslist geen recente uitvinding is, al kan niet worden ontkend dat de komst van trillende elektrische apparaten in de twintigste eeuw voor een ware revolutie heeft gezorgd.

De volgende grote stap voorwaarts, de komst van computers en kunstmatige intelligentie, lijkt de wensdromen van Laodamia en Pygmalion erg dichtbij te brengen: een seksrobot die in weinig tot niets meer te onderscheiden is van een menselijke partner.

Bij dit idee likken filosofen hun wijsgerige vingers af. Enerzijds omdat lastige vragen over menselijk functioneren moeten worden beantwoord. Hoe zit (seksueel verleidende) interactie tussen mensen precies in elkaar? Wat moet een robot kunnen om de wensen van de bezitter te bevredigen? Welke materialen moeten worden gebruikt? Welke rol speelt taal, gezichtsuitdrukking, beweging? Enzovoort. Een schaak-computer programmeren is kinderspel in vergelijking met een seksrobot.

Daarnaast doemen nu al ethische vragen op. Waar kunnen deze robots worden gebruikt? In de verpleeg-huiszorg? In gevangenissen? TBS-klinieken? Wie kunnen en mogen ze gebruiken? Eenzame mensen? Mensen die eens vreemd willen gaan? Kun je trouwens wel vreemdgaan met een seksrobot? Enzovoort.

Kortom, er valt zoveel geld te verdienen met seksrobots dat hun komst onafwendbaar is. Tegelijkertijd biedt hun komst spannende mogelijkheden om oude, prangende filosofische vragen opnieuw, vanuit een ander perspectief, te doordenken. Filosofen stropen hun mouwen op.

dinsdag 25 april 2023
Wij aardbewoners.
Een kennismaking met Bruno Latour.
dr. Jan Flameling, filosoof

Bruno Latour (1947-2022) was, zonder enige twijfel, één van de spraakmakende en belangrijke denkers van onze tijd. In deze lezing besteedt Jan Flameling (kort) aandacht aan zijn "actor-network theory" (ANT). Vervolgens vertelt hij over zijn voorstel om alle "actanten" (menselijke en niet-menselijke actoren) te betrekken bij politieke besluitvorming in een "Parlement van de dingen". Tot slot maken we kennis met Latours opvattingen over hoe ons in het Antropoceen te verhouden tot de wereldwijde opwarming van de aarde en het massale uitsterven van soorten. Je zou kunnen zeggen dat Bruno Latour ons oproept om anders te denken over onszelf, de samenleving en onze omgang met de natuur.

dinsdag 30 mei 2023
Macht, wereld, en vooruitgang.
dr. Ruben Endendijk, literatuurwetenschapper en filosoof

In zijn lezing formuleert Ruben Endendijk een Verlichtingskritiek, waarin de begrippen "macht", "wereld" en "vooruitgang" centraal staan. Er zal gekeken worden hoe de drie begrippen samenhangen binnen het rationaliseringsproces dat het fundament van het Verlichtingsproject vormt. Hoe komt vanuit een bepaalde machtsuitdrukking een individuele of collectieve wereld tot stand? Hoe waardeert de Verlichting het paar macht en wereld? En hoe staat dit in relatie tot het (technologische) vooruitgangsideaal en de menselijke onderhevigheid dat het tracht te verminderen? Deze en andere vragen komen aan bod in een vrolijk-pessimistische avond.

Werkgroep Filosofisch Café Hoogeveen

Alex van der Haar

Hans Haasjes

Jan Hendriks

Ernst Kuntz

Klaas Reenders

Anneke Tiessens

Yolande Cazemier

Contactgegevens Filosofisch Café Hoogeveen

email: info@filosofischcafehoogeveen.nl
telefoon: 0528-272899
website: www.filosofischcafehoogeveen.nl

